

1.

Láhka

sámedikkis addojuvvon lága nuppástuhttimis

Riikkabeivviid mearrádusa mielde

gomihuvvo sámedikkis addojuvvon lága (974/1995) 18 e—18 i, 23 a, 26 b, 26 d ja 27 a §, 42 a ja 42 b §, dakkárin go dain leat 18 e—18 i, 42 a ja 42 b § lágas 1725/1995, 23 a ja 27 a § lágas 1279/2002 ja 335/2020, 26 b § lágain 1279/2002 ja 852/2020, sihke 26 d lágas 1279/2002,

rievdaduvvo 1 — 4, 4 a, 5—16, 18, 18 a, 18 d, 19—25, 25 a, 26, 26 a, 27—31, 31 a, 31 c, 31 h, 32, 34, 35, 38—40 ja 40 c §, 5 kapihttala bajilčálus, 41 §, 6 kapihttala bajilčálus, 42 ja 43 §,

dakkárin go dain leat 1, 21, 22, 24, 25, 25 a, 26, 26 a, 27, 28, 31, 31 a, 31 c, 31 h, 34, 35 ja 40 c § lágas 1279/2002, 4 a § lágas 335/2020, 5, 13, 15, 20, 30 ja 43 § muhtimassii lágas 1279/2002, 9 § muhtimassii lágas 626/2011, 16, 18 a, 18 d ja 42 § lágas 1725/1995, 18 § muhtimassii lágas 1026/2003, 23 § lágain 1279/2002 ja 335/2020, 40 § lágain 1279/2002 ja 852/2020, sihke 41 § lágas 852/2020, sihke

lasihuvvo láhkii odđa 9 a, 9 b, 17 a, 17 b, 25 b, 41 a–m, 43 a ja 43 b § ja čuovus čuovvovaččat:

1 kapihttal

Oppalaš njuolggadusat

1 §

Lága ulbmil

Sápmelaččain eamiálbmogin lea iešmearridanrievttiset ollašuhttima várás sámiid ruovttuguovllus iežaset giela ja kultuvrra iešmearrideapmi dan mielde go dán lágas ja ja eará sajés lágas mearriduvvo. Dáid iešmearridanbargguid várás sápmelaččat válljejit iežaset iešmearridanrievtti ollašutedettiin válggas gaskavuodasteaset sámedikki.

Sámediggi doaibmá riekteministeriija hálddahussuorggis.

2 §

Stáhta ekonomalaš ovddasvástádus

Stáhta bušehtas galgá várret doarvái mearreruhta dán lágas dárkkuhuvvon bargguide.

3 §

Vuoigatvuohta šaddat merkejuvvot válgalogahallamii

Vuoigatvuohta šaddat merkejuvvot válgalogahallamii lea olbmos, guhte atná iežas sápmelažžan, dainna eavttuin, ahte:

1) olmmoš ieš dehe aŋkke okta su váhnemiin, áhkuin ja ádjáin dehe máttaráhkuin ja -ádjáin lea oahppan sámegiela vuosttaš giellanis; dehe

2) aŋkke okta su váhnemiin lea merkejuvvon dehe leamaš merkejuvvon jienastanvuoigatvuođalažžan ođđajagimánu 1 beaivve 2027 dehe dan maŋgel ordnejuvvon sámedikki válggas.

Válgalogahallamii merkema gáibádussan lea maiddá, ahte dán lágas mearriduvvon agi, riikkavulošvuođa ja álbmotregistara jienastanvuoigatvuođalačča eará eavttut ollašuvvet.

4 §

Sámiid ruovttuguovlu

Sámiid ruovttuguovlluin dárkkuhuvvo čuvvosa gártii merkejuvvon guovlu, mii sisdoallá Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddaid guovlluid ja Soađegili gielddas Sámi bálgosa guovllu.

4 a §

Hálddahasrievttálaš njuolggadusaid guoskadeapmi

Sámediggái ja dan doaibmaorgánaide guoskaduvvojit hálddahusláhka (434/2003), eiseválddiid doaimma almmolašvuođas addojuvvon láhka (621/1999), arkiivaláhka (831/1994) ja láhka elektrovnnalaš áššiid dikšumis eiseváldedoaimmas (13/2003), juos dán lágas ii nuppe ládje mearriduvvo.

2 kapihttal

Sámedikki barggut

5 §

Sámedikki almmolaš doaibmaváldi

Sámedikki doaibman lea mearridit sápmelaččaid iežaset giela, kultuvra ja sajjádaga eamiálbmogin guoskevaš áššiin ja dikšut bargguid, mat dáidda laktásit. Eará áššiin sámediggi ovddida sápmelaččaid iešmearridanvuoigatvuođa ollašuvvama.

Sápmelaččaid iešmearridanvuoigatvuođaid ollašuhttima várás sámediggi oassálastá ráddádallan- ja ovttasdoaibmangeatnegasvuođa mielde 9 §:s oaivvilduvvon áššiid válmastallamii ja mearrádusa dahkamii. Doaimmaidasas gullevaš áššiin sámediggi sáhtá dahkat eiseválddiide álgagiid ja evttohusaid sihke addit cealkámušaid, ovdánahttit ja hálddašit sámi kultuvrra sihke miedihit ruhtadeami.

Sámegiela ja kultuvrra bajásdoallama ja ovdánahttima dorvvasteami várás sámediggi doaibmá sámeoahpahusa ja -skuvlejumi áššedovdin ja ovddida daid ovdánahttima ollislašvuohtan.

Doaibmaváldásis gullevaš áššiin sámediggi geavaha mearrádusválddi dego dán lágas dehe dehe eará sajes lágas mearriduvvo.

Bargguidasas gullevaš áššiin sámedikki ferte oasistis dorvvastit vuodđovuoigatvuodaid ja olmmošvuoigatvuodaid ollašuvvama. Sámediggi gálga meannudit buot olbmuiguin ovttaveardásaččat ja sohkabeliid dásseárvvu ovddidettiin dađi mielde go lágain dárkileappot mearriduvvo.

Sámediggi nanne doaimmas várás bargoortnega.

6 §

Sápmelaččaid ovddasteapmi

Sámediggi ovddasta sápmelaččaid álbmotlaš ja riikkaidgaskasaš bargguinis.

7 §

Muitalus

Sámediggi gárvvista jahkásaččat riikkabeivviide mitalusa das, mii mearkkašahti lea dáhpáhuvvan ovdáneamis áššiin, mat gusket sápmelaččaid. Muitalus sáhtá doallat sisttis evttohusaid doaibmabijuin, mat dárbbášuvvojit sápmelaččaid vuoigatvuodaid dorvvasteami várás.

8 §

Mearreruđaid juohkin

Sámediggi mearrida sámedikki iežas bargguide čujuhuvvon ruhtaváriid geavaheamis. Sámedikki mearrádussii ruhtaváriid geavaheamis iežas bargguide ii oaččo ohat nuppástusa váidalemiin.

Sámediggi mearrida doarjagiin, mat juolluduvvojit sámedikki bokte. Barggu divššodettiinis sámediggi doaibmá stáhtaveahkkeiseváldin. Doarjagat, mat juolluduvvojit sámedikki bokte, galget gullat sápmelaččaid giela ja kultuvrra iešmearrideami ollái. Stáhtaráđi ásaheamis sáhttet addojuvvot dárkilit njuolggadusat, mat gusket doarjagiid juolludeami meannudemiide sámedikki bokte.

Sámedikki miedihan doarjagiidda guoskaduvvo stáhtadoarjáláhka (688/2001).

9 §

Ovttasdoaibman- ja ráđđádallangeatnegasvuohta

Eiseválddit ja earát, mat doaimmaheaddjit almmolaš hálddahušdoaimma, ráđđádallet sámedikkiin válmastaladettiin láhkaásaheami, hálddahušlaš mearrádusaid ja eará doaibmabijuin, main sáhtá leat earenoamáš mearkkašupmi sápmelaččaide, viggamuššan oazžut

ovttamielalašvuoda sámedikkiin dehe oažžut sámedikki miehtama ovdal mearrádusa dahkama. Ovttasdoaimman- ja ráđđádallangeatnegasvuhta guoská sámiid ruovttuguovllus doaimbajuid, mat ollašuhthojit dehe váikkuhusaidis bealis ollet dohko sihke eará ládje váikkuhit earenoamážit sápmelaččaid gillii dehe kultuvrii dehe sin sajádahkii dehe vuoigatvuodaide eamiálbmogin ja mat gusket:

- 1) guovlluid geavaheami;
- 2) stáhtaeatnama, suodjalanguovlluid ja meahcceguovlluid dikšuma, geavaheami, suodjalandoaimmaid ollašuhhtima, láigoheami ja luobaheami;
- 3) ruvkeminerálaid sisttisoallan gávdnosa ohcama ja dainna ávkástallama sihke golledoidima, mii dáhpáhuvá stáhta eana- ja čáhceviidodagain;
- 4) ealáhusa, mii gullá sápmelaččaid kulturhápmai, lánkaásahuslaš dehe hálddahušlaš nuppástusa;
- 5) doaimmaid, mat giedahallet luonddu mánggahápmásašvuoda ja dálkkádatrivdama;
- 6) sámegielalaš árrabajasgeassima sihke sámegielalaš ja sámegiela oahpahusa ovdánahttima;
- 7) sámegielalaš sosiála- ja dearvvašvuoda bálvalusaid ollašuhhtima ja ovddideami;
- 8) sámedikki resurssaid ja eará doaimmaeavttuid dorvvasteami ja ovdánahttima; dehe
- 9) eará sullasaš ášši, mii váikkuha sápmelaččaid gillii, kultuvrii dehe sin sajádahkii dehe vuoigatvuodaide eamiálbmogin.

9 a § Sápmelaččaid vuoigatvuodaid vuhtiiváldin eiseválddiid ja eará almmolaš hálddahušbargguid dikšuid barggus

Eiseválddit ja eará almmolaš hálddahušbargguid doaimmaheaddjit galget 9 §:s dárkkuhuvvon doaimbajuid plánedettiin ja ollašuhdetettiin vugiid mielde, mat leat anus:

- 1) ovddidit sámegielaid bajásdoallama ja ovdánahttima sihke sápmelaččaid vuoigatvuoda ja eavttuid bajásdoallat ja ovdánahttit sin iežaset kultuvrra, maida gullet árbevirolaš ealáhusat; ja
- 2) geahpidit doaimbajuideaset mielddisbuktin negatiivvalaš váikkuhusaid sámegielaide ja sápmelaččaid vuoigatvuhtii ja eavttuide bajásdoallat ja ovdánahttit sin iežaset kultuvrra, maida gullet árbevirolaš ealáhusat.

9 b § Meannudeapmi ovttasdoaimmamis ja ráđđádallamiin

Eiseválddit ja eará almmolaš hálddahušbargguid doaimmaheaddjit almmuhit sámediggái nu jođánit go vejolaš álggahettiineaset bargama 9 §:s dárkkuhuvvon áššiin. Juos gažaldat lea bissovašlundosaš doaimmas, almmuhus galgá dahkkojuvvot áiggebáale ovdal ráđđádallama ordnema. Eiseválddit ja eará almmolaš hálddahušbargguid dikšu bealit almmuhit sámediggái, guđe mearrebeaivvi rádjái sámediggi galgá almmuhit mielalašvuoda ráđđádallat áššis. Mearreáigi galgá leat govttolaš ja das sáhtá váldojuvvot vuhtii ášši hohpolašvuoha.

Liibba geavakeahtá guođđin ii eastte eiseválddi dehe almmolaš hálddahušbarggu doaimmaheaddji joatkimis ášši giedahallama.

Sámedikkis lea vuoigatvuoha oažžut čálalaš čilgehusa áššis, masa gullet 9 a §:s dárkkuhuvvon áššit ja dáid plánat ovdal ráđđádallamiid. Sámediggái galgá várrejuvvot govttolaš áigi ráhkanit ráđđádallamiidda. Ovttasdoaimman galgá álggahuvvot ja

ráđđádallamat galget ollašuhthtojuvvot rehálaš mielain ja rivttes áigái nu, ahte ášši loahppabohtosii lea vejolaš váikkuhit ovdal ášši čoavdima.

Ollašuhhton ráđđádallamiin galgá gárvvistuvvot beavdegirjji. Beavdegirjái girjejuvvojit oassebeliid oainnut áššis ja ráđđádallamiid loahppaboadus.

31 kapihttal

Doaibmaáigodat, doaibmaorgánat ja doaibma

10 §

Čoakkáduš ja doaibmaáigodat

Sámediggái gullet 21 lahtu ja njeallje várrelahtu, geat välljejuvvojit sámedikki vággas njealji jagi doaibmaáigodahkii, mii álgá vágajagi juovlamánu 1 beavve. Sámedikkis galget leat unnimusat guokte lahtu ja okta várrelahtu Eanodaga, Anára ja Ohcejoga gielddas ja Soađegili gieldda Sámi bálgosa guovllus. Loahppa 13 lahtu välljejuvvojit jietnameari vuodul, dattetge nu, ahte unnimusat vihtta lahtu fertejit leat sápmelaččaid ruovttuguovllus.

Stáhtaráđdi mearrida sámedikki vágga bohtosa vuodul sámedikki lahtuid ja várrelahtuid doaimmaidaset, mieđiha bivdagis earu doaimmas ja mearrida namuhuvvon vágga bohtosa vuodul ođđa lahtu ja várrelahtu dan sadjái, gii lea vággaáigodaga áigge heaitán leame lahttu dehe várrelahttu.

Sámedikki lahtu ja várrelahtu manahettiin 22 §:s dárkkuhuvvon vágadohkálašvuoda doaibmasis, stáhtaráđdi galgá sámedikki álgagis gávnnaht su luohttámušdoaimma nohkan.

11 §

Sámedikki ságadoalli ja várreságadoallit

Sámediggi vällje gaskavuodastis ságadoalli ja guokte várreságadoalli. Válljemis ferte dakkavide almmuhit riekteministerijai.

Ságadoalli ja várreságadoallit doaibmet bargguineaset váldodoaibmasaččat.

12 §

Čoahkkimiid čoahkkáigohččun

Sámedikki čoahkkin mearrida čoahkkimiiddis doallamis. Čoahkkin galgá dasa lassin gohččojuvvot čoahkkái, juos ságadoalli dehe stivra oaidná dan dárbbaslašžan dehe goalmát oassi lahtuin nu gáibida dihto ášši giedahallama várás.

Juos sápmelaččaid ruovttuguovllu gielddas dehe guovllus välljejuvvon lahttu ii sáhte oassálastit čoahkkimii, su sadjái galgá gohččojuvvot seamma gielddas dehe guovllus välljejuvvon várrelahtu.

13 §

Sámedikki stivra

Sámediggi vällje gaskavuodastis stivrra, mas leat ságadoalli ja guokte várreságadoalli sihke eanemusat vihtta eará lahtu. Sámediggi vällje gaskavuodastis stivrii guokte várrelahtu. Válljemis galgá dakkaviđe almmuhuvvot riekteministeriijai.

Válgajagi doaibmi stivra joatká barggustis dassáži, go ođđa stivra lea válgga mañjel välljejuvvo.

Stivra válmmaštallá áššiid sámedikki čoahkkimii ja ollašuhttá sámedikki mearrádusaid dađi lági mielde go bargoortnegis mearriduvvo dárkileappot.

Sámedikki bargoortnegis sáhtta mearriduvvot stivrra lahtu barggu váldodoaibmasašvuodas.

Sámedikki stivrra lahttun dehe várrelahttun ii sáhte leat válgalávdegotti dehe nuppástusohcanlávdegotti lahttu dehe várrelahttu.

14 §

Eará doaibmaorgánat

Sámediggi ásaha iešguđege válgaáigodaga álggus válgalávdegotti 4 logus dárkkuhuvvon válgga várás. Sámediggi sáhtta ásahit maiddá eará doaibmaorgánaid sápmelaččaid iežaset giela ja kultuvrra iešmearrideami áššiid dikšuma várás.

Sámedikki válgalogahallanáššiid nuppástusohcanlávdegottis (nuppástusohcanlávdegoddi) mearriduvvo 5 logus.

15 §

Doaibmaválddi geavaheapmi

Sámedikki čoahkkin sihke stivra ja eará doaibmaorgánat geavahit sámedikki doaibmaválddi dađi mielde go dán lágas mearriduvvo ja sámedikki bargoortnegis mearriduvvo.

Sámedikki čoahkkin mearrida prinsihpalaččat mearkkašahti ja viidát váikkuhusa bukti áššiin, juos ášši hohpolašvuodas ii eará čuovo.

Doaibmaváldi ii oaččo sirdojuvvot 5 § 6 momeanttas, 7 §:s, 10 § 3 momeanttas, 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20, 25 b, 26 iige 41 §:s dárkkuhuvvon áššiin.

16 §

Doaimmahagat ja bargoveahka

Sámedikkis leat doaimmahagat sihke virge- ja bargosoahpamušgaskavuodain bargoveahka dađi mielde go das mearriduvvo dárkileappot sámedikki bargoortnegis. Sámegiela doaimmahagas mearriduvvo sierra.

Sámedikki virgeolbmuide, virggiide ja virgegaskavuodaide guoskaduvvo, mii stáhta virgeolbmui, virggiin ja virgegaskavuodas guoskaduvvo ja mearriduvvo.

Bargoveaga bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrahuvvamis lea fas fámus dat, maid stáhta bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrahuvvamis ásahuvvo, mearriduvvo dehe sohppojuvvo.

17 a §

Čoahkkimii searvan teknihkalaš diehtosirdinvuogi geavaheamiin

Sámedikki bargoortnegis sáhtta mearriduvvot, ahte čoahkkimii sáhtta searvat geavahettiin videoráđđadallama dehe eará heivvolaš teknihkalaš diehtosirdinvuogi.

Bargoortnegis sáhttet addojuvvot dárkilit mearrádušat teknihkalaš diehtosirdinvuogi geavaheami meannudeamis.

17 b §

Álggariecti

Unnimusat guovtti čuođi viđalogi mannan háve doaimmahuvvon sámediggeválgga jienastanvuogitvuodalaš sápmelaččas lea riekti dahkat sámediggái álgaga áššis, mii gullá sámedikki bargui.

Dárkilit mearrádušat álggariecti geavaheami čuvvojuvvon meannudeami ja álgaga giedahallami addojuvvojit bargoortnegis.

18 §

Áššiid giedahallan

Sámedikki čoahkkin dehe eará doaibmaorgána lea mearridanválddalaš, go ságadoalli, váreságadoalli ja unnimustá bealli eará lahtuin leat báikki alde.

Sámedikki ja dan ásahan doaibmaorgána lahttu lea easttalaš oassálastit dakkár mearrádusa dahkamii, mii guoská persovnnalačchat su dehe hálddahušlága 28 § 2 momaantas dárkkuhan lagasfuolki dehe dakkárii namuhuvvon paragrafa 3 momaanta mielde bálldalaston olbmo.

Áššit čovdojuvvojit sámedikkis eanetlohkomearrádusain. Juos jienain lea dássálas boadus, ságadoalli jietna čoavdá mearrádusa. Válggas gehččojuvvo válljejuvvon dat, gii oazžu eanemus jienaid. Juos jienain lea dássálas boadus, ášši čovdojuvvo vurbbiin.

3 a kapihttal

Rehketdoallu ja ruhtadoallodárkkisteapmi

18 a §

Rehketdoallu

Sámedikki rehketdollui ja rehketdoalloloahpaheapmái guoskaduvvo dán lágas ásahuvvon áššiid lassin rehketdoalloláhka (1336/1997).

18 d §

Rehketdoallodárkkistanmuitalus

Rehketdoallodárkkistanlága (1141/2015) 3 logu 6 §:s mearriduvvon mearreáiggis spiehkastettiin rehketdoallodárkkisteaddji ferte addit guđege rehketdoalloáigodagas miessemánu loahpa rádjai sámedikki stivrii čálalaš rehketdoallodárkkistanmuitalusa, mii galgá, dasa lassin mii rehketdoallolágas mearriduvvo, sisdoallat cealkámuša das, leatgo stáhtadoarjaga geavaheamis doaibmamuitalusas addojuvvon dieđut riehta.

4 kapihttal

Sámedikki válga

19 §

Válgajahki ja válgabiire

Sámedikki válgga várás riika lea oktan válgabiiren.
Sámedikki válga doaimmahuvvo juohke njealját jagi (válgajahki).

20 §

Válgalávdegoddi

Válgalávdegoddi mearrida ohcamušas olbmo merkemis válgalogahallamii ja ráhkada válgalogahallama. Válgalávdegoddi ollašuhttá sámedikki válgga dađi lági mielde go dán lágas mearriduvvo.

Válgalávdegoddái gullet ságadoalli ja guhtta eará lahtu, geas guđesnai lea persovnnalaš várrelahttu. Válgalávdegottis galgá leat lahttu ja várrelahttu Anára, Ohcejoga ja Eanodaga gielddain ja Soađegili gieldda Sámi bálgosa guovllus. Válgalávdegottis galgá leat maiddái Sámi giellalága (1086/2003) 3 § 1 čuoggás dárkkuhuvvon sámegielaid áššedovdamuš.

Sámedikki stivrra lahttu dehe várrelahttu dehe nuppástusohcanlávdegotti lahttu dehe várrelahttu ii sáhte leat válgalávdegotti lahttun iige várrelahttun.

21 §

Jienastanvuoigatvuohta

Sámedikki válgalogahallamii merkema eaktun lea olbmo ássanbáikái geahčakeahtta dasa lassin, mii 3 §:s mearriduvvo, ahte olmmoš deavdá mañimusat válgadoaimmahusa mañemus beaivve 18 jagi ja ahte son lea Suoma riikkavuloš dehe sus lea olgoriikka riikkavuložin leamaš ruovttugiieldalágas (201/1994) dárkkuhuvvon ruovttugiielda Suomas dalle, go ohcamuš válgalogahallamii váldimis galgá mañemusat dahkkojuvvot.

22 §

Válgagelbbolašvuotta

Sámedikki válggas lea válgagelbbolaš juohke jienastanvuogitvuodalaš, guhte lea miehtan evttohassan ja guhte ii leat vádjitválddalaš.

Evttohassan ii sáhte leat válgalávdegotti dehe nuppástusohcanlávdegotti lahttu dehe várrelahttu.

23 §

Válgalogahallan

Válgalávdegoddi ráhkada jienastanvuogitvuodalaččain válgalogahallama. Válgalávdegoddi lea válgalogahallama registtardoalli.

Válgalogahallamii merkejuvvo gielddaid mielde alfabehtalaš ortnegii juohke jienastanvuogitvuodalačča namma, persovdnadovddaldat, ruovttugielda ja čujuhus, juos dat leat dieđus. Válgalávdegoddi sáhtá geavahit álbmotdiehtovuogádaga dieđuid válgalogahallama ráhkadeamis. Ruovttugielda ja čujuhus ii goitge oaččo merkejuvvot válgalogahallamii, juos dát dieđut leat eiseválddi doaimma almmolašvuodas addojuvvon lága 24 § 1 momeantta 31 čuoggá mielde suollemassan dollojuvvon dieđut dehe juos olbmo buohta álbmotdiehtovuogádahkii lea furkejuvvon álbmotdiehtovuogádagas ja Digi- ja álbmotdiehtovirgedoaimmahaga sihkkarastinbálvalusain addojuvvon lága (661/2009) 36 §:s dárkkuhuvvon dorvogiellidus.

Válgalogahallamii ferte ohcamušas váldojuvvot mielde jienastanvuogitvuodalaš olmmoš. Eaktun válgavuogitvuodaid geavaheapmái lagamusat čuovvovaš sámedikki válggas lea, ahte ohcamuš dahkkojuvvo mañimusat válgajagi ovddit čakčamánu loahpa rádjai.

Ovddit válggas válgalogahallamii merkejuvvon olmmoš váldojuvvo válgalogahallamii ohcamuša haga, juos son deavdá gustojeaddji lágas mearriduvvon válgalogahallamii merkema gáibádusaid. Olmmoš ii goitge merkejuvvo válgalogahallamii, juos son almmuha válgalávdegoddái, ahte ii háliit merkejuvvot dasa. Válgalogahallama ráhkadeami oktavuodas válgalávdegoddi sáhtá iežas álgagis váldit dasa lassin vuhtii ođđajagimánu 1. beaivve 2027 dehe dan mañjel ordnejuvvon sámediggeválggas válgalogahallamii merkejuvvon jienastanvuogitvuodalačča ovddit válgga mañjel jienastanvuogitvuoda ahkái boahtán máná ja 21 §:s meroštallojuvvon áigemeari rádjai jienastanvuogitvuoda ahkái boahtán máná. Dákkár olmmoš sáhtá goitge váldojuvvot válgalogahallamii easka dan mañjel, go son lea girjjálaččat almmuhan válgalávdegoddái atnit iežas sápmelažžan 3 § 1 momeantta mielde.

Válgalávdegoddi nanne ja vuolláičállá válgalogahallama mañimusat válgajagi ovddit juovlamánu mañemus beaivve. Válgalávdegotti mearrádussii válgalogahallama nannemis ii oaččo ohccojuvvot nuppástus váidalemiin.

24 §

Almmuhusgoarta ja mearrádus

Válgalávdegoddi ráhkada juohke válgalogahallamii váldojuvvon olbmos almmuhusgoartta, mas bohtet ovdan jienastanvuoiggalaččain válgalogahallamii váldojuvvon dieđut, válgalogahallama oidnosis doallan, válggas jienasteapmi sihke válgabeaivve 31 a §:s mearriduvvon riekti jienastit válgabeaivve, ja válgalávdegotti čujuhus.

Válgalávdegoddi sádde almmuhusgoartta guđenai jienastanvuoigatvuođalažžii, gean čujuhus lea dieđus, áiggebáale ovdal válgalogahallama ásaheami oidnosii.

Válgalávdegotti mearrádus das, ahte olmmoš ii merkejuvvo válgalogahallamii, seamma ládje go mearrádus, mainna válgalávdegoddi lea guođán dutkkakeahhtá olbmo bivdaga šaddat váldojuvvot válgalogahallamii dehe almmuhusa, ahte son ii háliit šaddat merkejuvvo dasa, sáddejuvvo áššeosolažžii áiggebáale ovdal válgalogahallama ásaheami oidnosii.

25 §

Válgalogahallama oidnosis doallan

Válgalávdegoddi ásahe válgalogahallama dehe dan dieđuid earret personovddaldaga oidnosii nu, ahte oidnosis doallama áiggi nohkamis lea áigi válgga doaimmaheapmái unnimusat guhtta mánu.

Válgalogahallan dollojuvvo oidnosis 10 mannjálas árgabeaivve, maidda eai gula lávvordagat.

Válgalogahallama oidnosis doallamis doahhtaluvvo, mii hálddahuslága 62 §:s mearriduvvo oppalašdiehtunaddimis, juos dán lágas ii eará ládje mearriduvvo.

25 a §

Válgalogahallama almmolašvuohta

Juohkehaččas lea vuoigatvuohta oahpásnuvvat válgalogahallamii ja dan ráhkadeami áššegirjiide dan áigge, go válgalogahallan dollojuvvo oidnosis. Válgalogahallan ja dan ráhkadeami áššegirjjit eai oaččo addojuvvot kopierema dehe govvema várás eaige dain oaččo váldojuvvot kopijiat. Válgalogahallamii merkejuvvon olbmos lea goitge riekti oažžut nuvtá váldosa dieđuin, mat sus leat váldojuvvon válgalogahallamii. Áššeosolačča vuoigatvuođas oažžut dieđu ášši gieđahallama áššegirjjiin mearriduvvo eiseválddiid doaimma almmolašvuođas addojuvvon lága 11 §:s.

Válgalogahallan ja dakkár válgalogahallama gárvvisteami áššegirjjit, mat sisdollet dieđuid olbmo etnihkalaš álgovuodus, galget dollojuvvo suollemassan eará go 1 momeanttas dárkkuhuvvon áigge. Suollemassandoallama geatnegasvuohta ii eastte dieđu addima sámediggái sámedikki doaibmaorgána lahtu ja várrelahtu válljema dehe álggarievtti atnima čielggadeami várás iige dasa, guhte dárbaša dieđuid jienastanvuoigatvuođas čielggadeami várás.

Válgalogahallama gárvvisteami áššegirjjiid almmolašvuođas mearriduvvo eiseválddiid doaimma almmolašvuođas addojuvvon lágas.

25 b §

Válgalogahallama meattáhusa divvun

Válgalávdegoddi sáhtá divvut meattáhusa válgalogahallamis iežas álgagis dehe jienastanvuoigatvuodalačča gáibádusas. Gáibádus galgá goitge dahkkojuvvot 14 beaivvi siste válgalogahallama oidnosis doallama áiggi nohkamis. Nuppástusat galget dahkkojuvvot mañemusat guokte mánu ovdal válgadoaimmahusa álggaheami.

Juos olmmoš lasihuvvo válgalogahallamii, sutnje galgá sáddejuvvot ájahalakeahhtá 24 §:s dárkkuhuvvon almmuhusgoarta.

Juos válgalogahallama boasttomerkejupmi divvojuvvo, divvumis galgá ájahalakeahhtá almmuhuvvot áššáigullelaš olbmui, juos dat ii leat čielgasit dárbbasmeahtun.

26 §

Njulgengáibádus válgalogahallama mearrádusas

Son guhte oaidná, ahte lea vuoigatvuodaheamet guđđojuvvon eret válgalogahallamis, oažžu gáibidit válgalogahallama mearrádussii njulgema válgalávdegottis. Válgalávdegoddái čujuhuvvon njulgengáibádus galgá doaimmahuvvot válgalávdegoddái 14 beaivvi siste válgalogahallama oidnosis doallama áiggi nohkamis.

Juos válgalávdegoddái doaimmahuvvon njulgengáibádus lea boahtán mearreáiggi siste nuppástusohcanlávdegoddái, njulgengáibádus ii guđđojuvvo dutkkakeahhtá. Njulgengáibádus galgá nuppástusohcanlávdegottis doaimmahuvvot dakkaviđe válgalávdegoddái.

Juos nuppástusohcanlávdegoddi mearrida, ahte olmmoš váldojuvvo válgalogahallamii, válgalávdegoddi sádde sutnje ájahalakeahhtá 24 §:s jienastanvuoigatvuodalaččaide dárkkuhuvvon almmuhusgoartta.

Nuppástusohcamis njulgengáibádusa mearrádussii mearriduvvo 41 l §:s.

26 a §

Jienasteapmi nuppástusohcanorgána mearrádusa vuodul

Olbmui, gii ovdal jienaid lohkama ovdanbuktá válgalávdegoddái dehe válgabeaivve válgadoaimmagoddái nuppástusohcanorgána láhkafámolaš mearrádusa jienastanvuoigatvuodastis, várrejuvvo dilálašvuolta oažžut váлгаáššegirjjiid ja jienastit.

Olmmoš lea geatnegas luobahit válgalávdegoddái dehe oalil válgadoaimmagoddái mearrádusa dehe dan riektan duodaštuvvon kopijja válgalogahallamii merkejumi várás, mii áššis dahkkojuvvo.

27 §

Evttohasásaheapmi ja evttohaslogahallan

Evttohasa sámedikki válgii oažžu ásaheit unnimusat golmma jienastanvuogitvuodalačča vuodđudan válljenovttastus, mas galgá leat áššeolmmoš ja várreáššeolmmoš.

Guhtenai jietnavuogidahtton olmmoš oažžu oassálastit dušše ovttá evttohasa ásaheapmái. Juos olmmoš gullá guovtti dehe máŋgga válljenovttastussii, válgalávdegoddi fertte sihkkut su nama dain buohkain eret.

Válljenovttastus galgá dahkat evttohasohcamuša válgalávdegoddái maŋimusat 31. beaivve ja dan dievasmahttimiid maŋimusat 27 beaivve ovdal válgadoaimmahusa álggaheami.

Válgalávdegoddi galgá gárvvistit evttohaslogahallama maŋimusat 21. beaivve ovdal válgadoaimmahusa álggaheami. Evttohaslogahallan galgá almmustahttojuvvot, sáddejuvvot válgááššeolbmuid ja dollojuvvot válgga áigge oidnosis.

Válgalávdegoddi mearrádussii evttohaslogahallamis ii oaččo ohccojuvvot sierra nuppástus.

28 §

Válgadoaimmahus

Sámedikki váлга doaimmahuvvo borgemánu maŋemus dievas vahku mánnodaga/vuossárgga rájes guđa vahku áigge. Váлга doaimmahuvvo boastta bokte dehe nu ahte jienastanlihpu doaimmahuvvo muđui go boastta bokte válgalávdegoddi almmuhan báikkái. Váлга doaimmahuvvo sámiid ruovttuguovllus maiddái válgabeaivvi jienasteapmin.

Válgga doaimmaheamis galgá gulahuvvot almmolaččat.

29 §

Válgaáššegirjiid

Válgalávdegoddi galgá ajáhalakeahtta válgadoaimmahusa álgima maŋgel duodaštuslaččat doaimmahit juohke jienastanvuogitvuodalažžii, gean čujuhus lea dieđus, válgalávdegoddi steampilaston jienastanlihpu, válgakonfaluhta, sáddenreivve, sáddenkonfaluhta, evttohaslogahallama ja jienastanrávvaga (válgááššegirjiid).

Jienastanvuogitvuodalažžii, guhte ii leat ožžon válgááššegirjiid boasta mielde dehe geas dat muhtun siva dihte muđui váilot, galgá várrejuvvot vejolašvuohta oažžut válgááššegirjiid válgalávdegoddi doaimmahagas, juoga válgabeaivvi jienastanbáikkis dehe válgalávdegoddi almmuhan eará báikkis.

Jienastanrávvagis galget namuhuvvot válgalávdegoddi doaimmahat ja eará báikkid, main válgááššegirjiid sáhtta oažžut ja gosa dat sáhttet doaimmahuvvot, fitnančujuhusat ja rabasáiggit ja válgabeaivvi jienastanbáikkiid fitnančujuhusat ja rabasáiggit.

30 §

Jienasteapmi boastta bokte

Jienastanvuogitvuodalaš sáhtta geavahit jienastanvuogitvuodas go oažžu válgááššegirjiid. Jienasteaddji galgá čielgasit merket jienastanlihppui dan evttohasa nummára, gean buorrin addá iežas jiena.

Jienasteapmi lea čađahuvvon, go jienastanvuogitvuodalaš lea guođđán jienastanlihpu sisdoallan giddejuvvon válgareivve ja deavdán ja vuolláičállán válgalávdegoddái čujuhuvvon sáddenreivve giddejuvvon sáddenkonfaluhtas duodaštuslaččat boastta fievrrideami várás. Juos jienasteaddji laktá mielde iežas almmuhusgoartta, son ii dárbbas merket sáddenreivvi earágo iežas vuolláičállosa.

Jienaid lohkama álggaheami rádjai válgalávdegoddái boastta bokte bohtán jienat váldojuvvojit vuhtii jienaid lohkamis.

31 §

Jienasteapmi doaimmahettiin sáddenkonfaluhta válgalávdegoddái eará ládje go boastta bokte

Jienastanvuogitvuodalaš dehe su fápmudan olmmoš sáhtá doaimmahit 30 §:s dárkkuhuvvon váлгаáššegirjjiid sáddenkonfaluhtastis maiddái válgalávdegotti doaimmahakkii dehe válgalávdegotti almmuhan eará báikái válgga njealját dievas vahku mánnodaga/vuossárgga ja guđát dievasvahku sotnabeaivve gaskkas sihke válgabeaivve man beare jienastanbáikki válgadoaibmagoddái.

Válgalávdegoddi ferte fuolahit das, ahte dan doaimmačuoggáide ja dan almmuhan eará báikkiide guđdojuvvon váлгаáššegirjjiid seailuhuvvojit válgasuollemasvuoda dorvvastan vuogi mielde ja ahte dat doaimmahuvvojit dorvvolaččat válgalávdegotti Anára doaimmahakkii ovdal jienaid lohkama álggaheami.

31 a §

Válgabeaivvi jienasteapmi

Válgabeaivvi jienasteapmi ordnejuvvo válgga doaimmaheami guđát vahku sotnabeaivve.

Válgabeaivvi jienasteapmi doaimmahuvvo oktanaga juohke sámiid ruovttuguovllu gielddas. Guđege gielddas lea unnimusat okta jienastanbáiki.

Jienastanvuogitvuodalaš oazžu jienastit 31 g §:s dárkkuhuvvon vuogi mielde dušše dan sámiid ruovttuguovllu gielddas, mii lea merkejuvvon válgalogahallamii su ruovttugieldan.

Jienasteapmi galgá ordnejuvvot nu, ahte válgasuollemasvuolta seailu.

31 c §

Válgadoaibmagoddi

Válgalávdegoddi galgá áiggebáale ovdal válgga ásahtit guđenai jienastanbáikki várás válgadoaibmagotti, masa gullet golbma lahtu ja unnimusat guokte várrelahtu nu, ahte okta válgalávdegotti lahttu ja su persovnnalaš várrelahttu leat válgadoaibmagotti lahttun ja várrelahttun. Sámedikki válgga evttohas ii sáhte leat válgadoaibmagotti lahttun dehe várrelahttun.

Válgadoaibmagotti ságadoallin doaimmá válgalávdegotti ovddastan lahttu. Válgadoaibmagoddi vállje dárbbu mielde gaskavuodastis várreságadoalli.

Válgadoaibmagottis lea mearridanváldi golmmalahttosazžan.

31 h §

Válgabeaivvi jienasteami nohkan ja válgabeavdegirji

Válgabeaivvi jienasteami nohkama maŋnel válgadoaibmagoddi ferte fuolahit das, ahte seilejuvvon válgaurdna ja jienastanguovllu válgalogahallan, masa gullet jienastanmerkejumit, sihke vejolaččat válgadoaibmagoddái guđđojuvvon sáddenreivvet doaimmahuvvojit válgasuollemasvuoda seailluheami dorvvasteaddji vuogi mielde ja dárbbášmeahttun ájahallama haga válgalávdegotti Anára doaimmahakkii. Dasa lassin válgadoaibmagoddi ferte fuolahit seilenreaidduid duššadeamis dalán urna seilema maŋnel. Válgalávdegoddi ferte fuolahit válgaurtna ja jienastanguovllu válgalogahallama seailluheamis dorvvolaš báikkis jienaid lohkama álggaheami rádjai.

Válgadoaibmagoddi ferte lassin fuolahit das, ahte válgabeaivvi jienasteamis dollojuvvo beavdegirji, masa merkejuvvojit:

- 1) beaivi ja diibmoáiggit, goas válgabeaivvi jienasteapmi álggii ja julggaštuvvui nohkan;
- 2) mielde orron válgadoaibmagotti lahtut ja várrelahtut;
- 3) válgaveahkit ja jienasteaddji iežas välljen veahkit; sihke
- 4) jienasteddjiid mearri.

32 §

Jienasteapmi dikšunlágádusas ja ruovttus

Lágádusas, mii lea sámiid ruovttuguovllus, dikšuma vuollásaččat ja dat ruovttuguovllus, geat dikšojuvvojit ruovttus ja geat eai muđui sáhte jienastit almmá mearihis váttisvuodaid, ožžot jienastit dikšunbáikkisteaset.

Dikšunbáikkis jienasteami várás válgalávdegoddi mearrida gažaldatvuloš gieldda válgalávdegottis ovddastan lahtu ja várrelahtu válgadoaimmaheaddjin ja su várreolmmožin. Válgadoaimmaheaddji várreolmmožin sáhtta nammaduvvot earánai bargui heivvolaš olmmoš.

Dikšunbáikkis jienastettiin jienasteamis galgá jienasteaddji ja válgadoaimmaheaddji lassin leat mielde jienasteaddji välljen dehe dohkkehan sámedikki válgalogahallamii jienastanvuogitvuodalažžan merkejuvvon olmmoš.

34 §

Jienaid lohkama álggaheapmi

Válgalávdegoddi álggaha jienaid lohkama válgadoaimmehusa maŋnelaš mánnodaga/vuossárgga diibmu 9. Jienaid lohkama álggaheami maŋnel bohtán sáddenkonfaluhtat guđđojuvvojit rabakeahtta ja vuhtii válddekeahtta. Doaimmehusas dollojuvvo beavdegirji.

Válljenovttastusa áššeolbmos ja várreáššeolbmos lea riekti orrut mielde jienaid lohkamis.

35 §

Merken válgalogahallamii

Jienaid lohkan álggahuvvo nu ahte sáddenkonfaluhtat rahppojuvvojit ja buot 30 ja 31 §:s mearriduvvon vuogi mielde jienastan olbmot merkejuvvojit sáddenreivve mielde válgalogahallamii.

Jienasteapmi galgá guđđojuvvot vuhtii válddekeahhtá:

- 1) juos jienastan olmmoš ii leat merkejuvvon válgalogahallamii jienastanvuogitvuodalažžan dehe juos boahhtá ovdan, ahte son lea jápmán ovdal válgadoaimmahusa álggaheami,
- 2) juos sáddenreivve lea nu váilevaš, ahte ii sáhte sihkkarit gávnnavuvvot, gii olbmuid lea jienastan; dehe
- 3) juos válgakonfaluhttii lea dahkkojuvvon merken, mii guoská jienasteaddji dehe evttohasa dehe eará áššehis merken.

Juos sáddenreivviin boahhtá ovdan, ahte jienastanvuogitvuodalaš lea jienastan eanet háviid 30 dehe 31 §:s dárkkuhuvvon vuogi mielde, vuhtii váldojuvvo dušše okta sáddenkonfaluhtain.

Eará go válgabeaivve jienasteapmi galgá guđđojuvvot vuhtii válddekeahhtá maiddá, juos jienastanguovllu válgalogahallamii dahkkojuvvon merkemiin boahhtá ovdan, ahte áššeosolaš lea jienastan válgabeaivve 31 g §:s dárkkuhuvvon vuogi mielde.

Go visot jienasteaddjit leat merkejuvvon válgalogahallamii ja jienasteamis vuhtii válddekeahhtá guđđojuvvon válgareivvet sáddenkonfaluhtaineaset leat sirrejuvvon dohkkehuvvon konfaluhtain, de dohkkehuvvon válgakonfaluhtat biddjojuvvojit rabakeahhtá válgaurdnii.

38 §

Válgabohtosa mearrahuvvan

Sámedikki lahttun válljejuvvojit 21 eanemus jienaid ožžon evttohasa, dainna eavttuin, ahte sin joavkkus leat unnimusat 10 §:s mearriduvvon mearri evttohasat Anára, Ohcejoga ja Eanodaga gielddain ja Soađegili gieldda Sámi bálgosa guovllus. Juos 10 §:s mearriduvvon mearrit eai dieva, bohtet gažaldatvuloš gielddas dehe guovllus válljejuvvo čuoovvovaš eanemus jienaid ožžon evttohasat nu, ahte 10 § eavttut ollašuvvet. Juos muhtin ruovttuguovllu gielddas dehe guovllus eai leat ásahuvvon mearri evttohasat, válljejuvvo šaddet čuoovvovaš eanemus jienaid ožžon evttohasat ruovttuguovllus.

Várrelahttun šaddet válljejuvvo Anára, Ohcejoga ja Eanodaga gielddain ja Soađegili gieldda Sámi bálgosa guovllus evttohasain válljejuvvon šaddan maŋŋel čuoovvovaš eanemus jienaid ožžon evttohasat.

Juos jietnamearit leat lihka stuorrát, čovdojuvvo evttohasaid gaskavuoda ortnet vuorbádemiin.

Evttohasa gieldda dehe guovlu mearrahuvvá jienaid lohkamis dan mielde, gos sus lea leamaš ruovttugieldda evttohasan álgima mearreáiggi nohkanáigemuttus.

39 §

Válgabohtosa nannen

Válgalávdegoddi nanne válgabohtosa goalmát beaivve jienaid lohkama álggaheamis doallan čoahkkimisttis.

Válgaboadus galgá almmuhuvvot dakkaviđe riekteministerijai sámedikki lahtuid ja várrelahtuid mearrideami várás bargoseaset čuovvovaš doaibmaáigodahkii.

40 §

Váidalus válgabohtosis

Jienastanvuoigatvuođalaš, guhte oaidná, ahte válgalávdegotti doaibmabidju dehe mearráduš, mii guoská válgabohtosa nannema, lea lága vuostá, sáhtta dahkat sámedikki stivríi njulgengáibádusa mañemusat 14 beaivve dan beaivvis, goas válgalávdegoddi lea nannen válgga bohtosa. Nuppástusohcamis válgalogahallama áššiin mearriduvvo 5 logus.

Sámedikki stivra ferte giedahallat njulgengáibádusa hohpolaččat ja mañemusat ovdal válgajagi nohkama.

Sámedikki stivrra mearrádussii oazžu ohat nuppástusa nu ahte váidala alimus hálddahasriektái mañemusat 14 beaivve dan beaivvis, goas áššeosolaš lea ožžon diehtun sámedikki stivrra mearrádusa. Nuppástusohcamis čuvvojuvvo muđui, mii riektegeavvamis hálddahasáššiin addojuvvon lágas mearriduvvo.

Juos válgalávdegotti 1 momeanttas dárkkuhuvvon mearráduš dehe doaibmabidju lea leamaš lága vuostá ja dát lea váikkuhan válgabohtosis, válgaboadus ferte njulgejuvvo ja stáhtaráđđi ferte dárbbu mielde mearridit sámedikki lahtuid ja várrelahtuid njulgejuvvon válgabohtosa vuodul.

Juos válgaboadus ii sáhte njulgejuvvo, válga ferte mearriduvvo doallat ođđasit.

40 c §

Dárkilit njuolggadusat

Riekteministeriija ásahusain sáhttet addojuvvot dárkilit njuolggadusat:

- 1) gulahusain, mat laktásit válgii;
- 2) válgalogahallamii ohcaleamis ja válgalogahallamis sihkkumis sihke čilgehusain, mat laktojuvvojit ohcamuššii;
- 3) válgalogahallama oidnosis doallamis;
- 4) evttohasohcamušas ja evttohaslogahallamis;
- 5) válgabeaivvi jienasteami ordnemis, juos gieiddas lea eanet go okta válgabeaivvi jienasteami jienastanbáiki;
- 6) jienastanlihpus; sihke
- 7) váлгаáššegirjiid seailluheamis.

5 lohku

Nuppástusohcan válgalogahallanáššiin

41 §

Nuppástusohcanlávdegotti bargu ja doaibmaváldi

Sámedikki válgalogahallanáššiid nuppástusohcanlávdegoddi (nuppástusohcanlávdegoddi) doaibmá vuosttaš nuppástusohcandáassin sámedikki sámedikkis addojuvvon lága 26 § mielde válgalogahallamii váldima ja das sihkkuma áššiin.

Nuppástusohcanlávdegoddi, mii doaibmá sámedikki olis, lea iešmearrideaddji ja sorjjasmeahttun doaibmaorgána.

41 a §

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahtut

Nuppástusohcanlávdegotti jođiha ságadoalli, gii sáhtta leat váldodoaibmasaš. Nuppástusohcanlávdegottis leat dasa lassin siidodoaibmasaš lahttun okta láchkaolmmoš- ja guokte áššedovdilahttu. Dasa lassin nuppástusohcanlávdegottis leat doarvái olu várrelahtut. Várrelahttui guoskaduvvo, mii lágas mearriduvvo nuppástusohcanlávdegotti lahtus. Go ságadoalli lea eastahuvvan, de ságadoalli mearriduvvon doaibmaválddi geavaha nuppástusohcanlávdegotti láchkaolmmošlahttu (várreságadoalli).

41 b §

Ságadoalli ja eará lahtu gelbbolašvuohta ja nammadeapmi

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja láchkaolmmošlahttu galgaba deavdit duopmostuollolága 10 logu 1 § 1 momeanttas mearriduvvon duopmára almmolaš gelbbolašvuođa eavttuid.

Nuppástuslávdegotti eará lahtuin gáibiduvvojit vuoiggalašvuohta, ahte lea siste nuppástusohcanlávdegotti doaibmasuorggi áššiin ja dárbbalaš persovnnalaš iešvuođat. Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahttu ii dárbbas leat merkejuvvon sámedikki válgalogahallamii.

Stáhtaráđđi ásaha nuppástusohcanlávdegotti guđa jahkái háválassii. Stáhtaráđđi mearrida nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli virgásis doaisttázii ja eará siidodoaibmasaš lahtuid doaibmaáigodahkii. Nuppástusohcanlávdegoddi ásahuvvo sámedikki evttohusas.

Sámedikki lahttu dehe várrelahttu, válgalávdegotti lahttu dehe várrelahttu dehe olmmoš, guhte lea sámedikki bálvalusas, ii sahte gullat nuppástusohcanlávdegoddái. Ovddabealde 22 § mielde sámedikki válgga evttohas ii sáhte leat nuppástusohcanlávdegotti lahttu dehe várrelahttu.

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahttu ferte almmuhit iežas čanolašvuođaid birra. Čanolašvuođain almmuheapmái guoskaduvvo, mii duopmostuollolága (673/2016) 17 logu 17 §:s mearriduvvo áššedovdilahttu geatnegasvuođas almmuhit iežas čanolašvuođaid birra.

Čanolašvuođa almmuhus addojuvvo riekteministerijai sihke diehtun nuppástusohcanlávdegoddái. Čanolašvuođa dieđuid registreremis doahttaluvvo, mii duopmáriid čanolašvuohta- ja siidodoaibmaregistaris addojuvvon lágas (565/2015) mearriduvvo.

41 c §

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja lahtu báikki luomosnuvvan

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja lahtu vuoigatvuodas bissut barggustis guoskaduvvo, mii duopmárvirggi hálldašeaddjis mearriduvvo.

Juos nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli dehe eará lahtu bargu luomosnuvvá gaskan doaibmajagi, mearriduvvo mañisčuovvu loahppadoaibmaáigodahkii.

41 d §

Duopmára nannehus

Álggadettiin bargosis nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahttu ferte addit duopmára nannehusa, juos son ii leat dan dahkan juo árabut. Duopmára nannehusa addimis mearriduvvo duopmostuollolága 1 logu 7 §:s.

41 e §

Ságadoalli ja eará lahtu sajádat

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahttu lea sorjjasmeahtun geavahettiin duopmoválddi.

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja eará lahttu doaibmá duopmára ovddasvástádusain, mas mearriduvvo dárkileappot duopmostuollolága (673/2016) 9 logus.

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja lahttu lea geatnegas earránit barggustis ovdal dan mánu nohkama, goas son deavdá 70 jagi.

41 f §

Áššemeannudeaddjit

Nuppástusohcanlávdegottis leat dárbašlaš mearri váldo- dehe siidodoaibmasaš áššemeannudeaddjit ja eará bargoveahka.

Nuppástuslávdegotti áššemeannudeaddjis galgá leat duopmára virgái vuoigadahtti dutkkus. Áššemeannudeaddji bargguin mearriduvvo dárkileappot nuppástusohcanlávdegotti bargoortnegis.

Nuppástusohcanlávdegoddi nammada nuppástusohcanlávdegotti áššemeannudeddjiid ja eará bargoveaga.

41 g §

Nuppástusohcanlávdegotti čoavddusčoakkádus

Nuppástusohcanlávdegotti áššit čovdojuvvojit nuppástusohcanlávdegotti áššemeannudeamis dievasčoahkkimis.

Dievasčoahkkimis lea mearridanváldi, go mielde leat ságadoalli ja láhkaolmmošlahttu ja unnimusat okta áššedovdilahttu.

41 h §

Ášši gieđahallan

Ášši gieđahallamii nuppástusohcanlávdegottis guoskaduvvo riektegeavvamis hálddahasášiin addojuvvon láhka, juos dán lágas ii sierra nuppe ládje mearriduvvo.

Nuppástusohcanlávdegotti addin mearrádus lea nuvtá.

41 i §

Gieđahallama almmolašvuohta

Riektegeavvama almmolašvuodas nuppástusohcanlávdegottis guoskaduvvo, mii riektegeavvama almmolašvuodas hálddahasduopmostuoluin addojuvvon lágas (381/2007) mearriduvvo.

41 j §

Ruhtadeapmi

Nuppástusohcanlávdegotti golut máksojuvvojit stáhta ruhtaváriin.

Nuppástusohcanlávdegotti ságadoalli ja lahtuid bálkkašumit mearriduvvojit riekteministeriija nannen ákkaid mielde.

41 k §

Bargoortnet

Nuppástusohcanlávdegotti organisašuvnnas, bargamis ja bargoveagas mearriduvvo dárkileappot nuppástusohcanlávdegotti bargoortnegis, man nuppástusohcanlávdegotti dievasčoahkkin nanne.

41 l §

Nuppástusohcanmeannudeapmi

Nuppástusohcanlávdegoddái čujuhuvvon váidalus galgá doaimmahuvvot válgalávdegoddái 14 beaivvi siste válgalávdegotti njulgengáibádusa geažil dahkkojuvvon mearrádusa diehtunoažžumis.

Válgalávdegoddi galgá ájahalakeahhtá doaimmahit váidalusa, ášši áššegirjjiid ja iežas cealkámuša váidalusas nuppástusohcanlávdegoddái.

Juos válgalávdegoddái doaimmahuvvon váidalus lea bohtán mearreáiggi siste nuppástusohcanlávdegoddái, váidalus ii guđđojuvvo dán vuodul dutkkakeahhtá. Váidalus ferte dalle doaimmahuvvot ájahalakeahhtá válgalávdegoddái.

Nuppástusohcanlávdegoddi ferte giedahallat váidalusa hohpolažžan.

Nuppástusohcamis nuppástusohcanlávdegotti mearrádussii mearriduvvo 41 m §:s.

41 m §

Joatkkaváidalus alimus hálddahasriektái

Nuppástusohcanlávdegotti mearrádussii oažžu ohccojuvvot nuppástus go váidaluvvo alimus hálddahasriektái, juos alimus hálddahasriekti mieđiha váidalanlobi.

Váidalanlobi ohcamii ja mieđiheapmái guoskaduvvo, mii riektegeavvamis hálddahasáššiin addojuvvon lága 110 ja 111 §:s mearriduvvo. Váidalanlobi guoskevaš mearrádusa ákkastallamii guoskaduvvo, mii riektegeavvamis hálddahasáššiin addojuvvon lága 112 § 2 momeanttas mearriduvvo. Muđui nuppástusohcamis alimus hálddahasriektái guoskaduvvo, mii riektegeavvamis hálddahasáššiin addojuvvon lágas mearriduvvo.

6 kapihttal

Dihto njuolggadusat

42 §

Nuppástusohcan

Sámedikki stivrra ja lávdegotti sihke sámedikki ásahan eará doaibmaorgána mearrádussii oažžu ohccojuvvot nuppástus go váidaluvvo sámediggái, juos dán lágas dehe eará sajes lágas ii nuppe ládje mearriduvvo. Sámedikki mearrádussii oažžu ohccojuvvot nuppástus go váidaluvvo alimus hálddahasriektái. Nuppástusohcamis mearriduvvo riektegeavvamis hálddahasáššiin addojuvvon lágas.

43 §

Bargoveaga váldin

Sámediggi nammada dehe váldá iežas bargoveaga.

43 a §

Riekti ealáhahkii

Olbmuin, geat leat sámedikki bálvalusas, lea riekti ealáhahkii ja sin jápmima maŋŋel sin ávkeoažžuin lea riekti bearašealáhahkii stáhta váriin heivvolaš osiid mielde seamma njuolggadusaid mielde go olbmuin, geat leat stáhta bálvalusas, ja sin ávkeoažžuin.

Ovddabealde 1 momeanttas dárkkuhuvvon ealáhatdovvuo ordnemis mielddisbuktin goluin sámediggi lea geatnegas máksit ealáhatmávssu dađi lági mielde go stáhta ealáhatruhtarájus addojuvvon lágas (1297/2006) mearriduvvo.

Ealáhatdovvuo ollašuttima várás sámediggi galgá jahkásaččat almmuhit stáhtakontuvrii dieđuid olbmuin, geat leat sin bálvalusas. Dieđut almmuhuvvojit stáhtakontuvrra addin rávvagiid mielde.

Juos ealáhatmáksu ii máksojuvvo mearreáiggis, stáhta ealáhatruhtarádju berrojuvvo jahkásaš maŋŋonreantu reantolága (633/82) 4 § 1 momeanttas dárkkuhuvvon reantovuodu mielde.

Ealáhatmávssut ja maŋŋonreanttut ožžojuvvojit bearrat dan ortnegis go vearuid ja mávssuid ollašuttimis addojuvvon lágas (706/2007) mearriduvvo.

43 b §

Suollemassandoallan- ja vahátbuhtadusgeatnegasvuohda

Sámedikki dehe 14 §:s dárkkuhuvvon doaibmaorgána lahttu dehe 18 c §:s dárkkuhuvvon ruhtadoalodárkkisteaddji ii oaččo vierrásii lobi haga almmuhit iige geavahit priváhta ávkinis, maid son barggu divššodettiin beassan diehtit nuppi olbmo priváhta diliin, ekonomalaš sajádagas dehe fitnodat- dehe ámmátsuollemasvuodas.

Ovddabealde 1 momeanttas dárkkuhuvvon olmmoš lea geatnegas buhttet vahága, man son barggustis lea vásedin dehe dagahemiin dahkan sámediggái. Seamma guoská dán lága rihkkumiin earái dagahuvvon vahát.

Vahátbuhtadusa soabahallamis sihke, juos buhtadusgeatnegasat leat eanet, ovddasvástádusa juohkahuvvamis lea fámus, mii vahátbuhtaduslágas (412/74) mearriduvvo.

Virgeolbmo ja bargi vahátbuhtadusgeatnegasvuodas lea fámus, mii vahátbuhtaduslágas ja eará sajes mearriduvvo.

Dát láhka boahtá fápmui mánu beaivve 20 .

Sámediggái, man doaibmaáigodat lea gaskan dán lága fápmui boadedettiin, guoskaduvvo 10 § dakkárin go dat lei dán lága fápmui boadedettiin.

Sámediggi, man doaibmaáigodat lea gaskan lága fápmui boadedettiin, joatká barggustis vuosttažiid dán lága mielde válljejuvvon sámedikki doaibmaáigodaga álggu rádjai.

Dán lága fápmui boadedettiin johtui boahtán 9 §:s dárkkuhuvvon áššái guoskaduvvo dán lága fápmui boadedettiin gustojeaddji 9 §. Dákkár áššái eai guoskaduvvo dán lága 9 a ja 9 b §:t.

2.

Láhka

rihkuslága 40 logu 11 § nuppástuhttimis

Riikkabeivviid mearrádusa mielde
rievdaduvvo rihkuslága (39/1889) 40 logu 11 § 1 čuokkis, dakkárin go dat lea lágas 641/2021,
čuovvovaččat:

40 kapihttal

Virgerihkkosiin

11 §

Meroštallamat

Dán lágas dárkkuhuvvo:

1) *virgeolbmui* olmmoš, guhte lea virge- dehe dasa buohtastahtti bálvalangaskavuodas stáhtii, buresbirgenguvlui, buresbirgenovttastupmái, dehe gildii dehe gielddaovttastupmái dehe eará gielddaid almmosrievttálaš ovttasdoaimanorgánii, riikkabeivviide, stáhta fitnodatlágádussii dehe evaŋgelalaš-luteralaš girkui dehe ortodoksalaš girkui dehe juoppágoappá girku searvegoddái dehe searvegottiid ovttasdoaimanorgánii, Álánda eanangoddái, sámediggái, Suoma Bänkui, Álbmotealáhtlágádussii, Bargodearvvašvuohtalágádussii, Kevai, Gielddaid dáhkidanguovddáži dehe dehe Gielda- ja buresbirgenguovllu bargoadit KT:ái;

Dát láhka boahtá fápmui borgemánu 1. beaivve 2025.

Helssegis 27.6.2025

**Dásseválldi presideanta
Alexander Stubb**

Riekteministtar Leena Meri